

فصل ۱

* عبارت ها درست است یا نادرست؟

- هر چیز که ذهن ما را به پویایی درآورد متن است.

- برای کشف لحن و آهنگ شعر، آنچه ضروری نیست نگاه کلی و خواندن بی گسست است.

- اساسی ترین عامل پیدایی شعرها « وزن » است.

- وزن و آهنگ، به انتقال بهتر احساس کمک می کند.

- شعر حماسی اصولاً وزنی کوبنده و کوتاه دارد.

- بدیع لفظی یعنی عواملی که موسیقی لفظی را پدید می آورد.

- در زبان ادبی، « تکرار » گوش نوازی سخن را می افزاید.

* برای شناخت و ارزیابی متن ها هر متن را از سه دیدگاه مورد بررسی قرار می دهیم؛ آن ها را بنویسید.

* در بررسی یک متن، منظور از قلمرو زبانی چیست؟

* تعریف واج آرای چیست؟

* برای درک بهتر و و فهم محتوای هر متن، چه کاری لازم است؟

* با توجه به قلمرو ادبی، برای هر بیت، دست کم، یک آرایه ادبی بنویسید.

- بگفت این و به صد دستان و تزویر/بجست از دام، همچون از کمان تیر

- عطار اگر چه یافت به عین یقین تو را/ ای بس عیان به عین عیان از که جویمت؟

- به دل، روباه گفتا: گر بمانم/ نه دندان باش و نه گوش و زبانم

- پیدا بسی بجستم اما نیافتم/ اکنون مرا بگو که نهان از که جویمت؟

* شعر و موسیقی برای برانگیختن ..... به کار می رود.

* علت این که ما یک شعر یا ترانه را زودتر حفظ می شویم تا یک نثر معمولی، چیست؟

* به نظر شما غزلی از مولانا که با بیت « مرده بدم زنده شدم، گریه بدم خنده شدم/ دولت عشق آمد و من دولت پاینده شدم » دارای

چه فضای عاطفی است؟

* حس و عاطفه را در این ابیات « باز این چه شورش است که در خلق عالم است/ باز این چه نوحه و چه عزا و چه ماتم

است/ سرهای قدسیان همه بر زانوی غم است/ گویا عزای اشرف اولاد آدم است » با بیت بالا مقایسه کنید.

* از میان ابیات زیر، لحن و آهنگ کدام با دیگران متفاوت است؟

- به نام خداوند جان و خرد/ کزین برتر اندیشه برنگذرد

- ما گنه کاریم آری جرم ما هم عاشقی ست/ آری اما آن که آدم هست و عاشق نیست کیست؟

- سراپا اگر زرد و پژمرده ایم/ ولی دل به پاییز نسپرده ایم

- اگر می شناسی جهان آفرین را/ سزاوار هر نعمت و آفرینی

* نوع خوانش کدام مصرع با دیگر مصرع ها، متفاوت است؟

- بیا که ساقی ما مجلس خوشی آراست

- اگر آن ترک شیرازی به دست آرد دل ما را..

- وقت ما را مبر ای خواجه به بیهوده سخن

- معلّم همه شوخی و دلبری آموخت

* در متن، کدام ویژگی زبانی دیده نمی شود؟ « اما ای پسر، هشیار همی باش و به جوانی غره مشو. اندر طاعت و معصیت، به هر حال که باشی، از خدای عزوجل یاد همی کن و آموزش همی خواه و از مرگ همی ترس، تا چون درزی (خیاط) ناگاه در کوزه نیفتی با بارگناهان بسیار. »

- کاربرد « همی » در ساخت فعل مضارع اخباری - مقدم شدن فعل نسبت به اجزای دیگر
- کاربرد حرف اضافه ی کهن « اندر » - تضاد میان دو واژه ی « طاعت و معصیت »

* کدام گزینه بر خلاف وزن شاد، مفهومی غم آلود دارد؟

- بار دگر جانب یار آمدیم / خیره نگر سوی نگار آمدیم - گریه ز چشمم به امان آمده ست / ناله ز آهم به فغان آمده ست
- هر که نه گویای تو خاموش به / هر چه نه یاد تو فراموش به - هر دم از این باغ بری می رسد / تازه تر از تازه تری می رسد
* در بیت « خیال خام تو با خود به خاک خواهم برد / که تا ز خال تو خاکم شود عبیر آمیز » از واژه آرایی و واج آرایی (تکرار واج، تکرار واژه) کدام را تشخیص می دهید؟

* در این بیت « سحر با باد می گفتم حدیث آرزومندی / خطاب آمد که واثق شو به الطاف خداوندی » موسیقی کدام واج را درمی یابید؟

* واژه آرایی در کدام گزینه به گوش نمی رسد؟

- محمل بدار ای ساربان، تندى مکن با کاروان / کز عشق آن سر روان، گویی روانم می رود
- غزال اگر به کمند او فتد عجب نبود / عجب، فتادن مرد است در کمند غزال
- آن جا روم آن جا روم، بالا بدم بالا روم / بازم رهان بازم رهان کاین جا به زنهار آدمم
- سر ارادت ما و آستان حضرت دوست / که هر چه بر سر ما می رود ارادت اوست
* به نظر شما، تکرار واج زیبایی موسیقایی بیشتری دارد یا تکرار واژه؟

فصل ۴

* از نظر تاریخی، زبان های ایرانی به سه گروه ..... و ..... و ..... تقسیم می شود.

* همزمان با کدام سلسله ی پادشاهی، فارسی باستان و خط میخی رواج داشته است؟

* فارسی میانه حدود چند قرن، حاکم بوده است؟

* زبان ایرانی میانه به دو دسته ی ..... و ..... تقسیم می شود.

* زبان پارتی در سلسله ی ..... رایج بود و در ..... و ..... ایران متداول بوده است.

* رابطه ی این واژه ها را بیان نموده، رمزگشایی کنید. (پارتی خراسان اشک ساسان)

* زبان رسمی دوره ی ساسانی ..... بود. - دری - نو - پهلوی - پارتی

* آثار دینی زرتشتی به چه زبانی تألیف شده است؟

* کتاب « یادگار زبیران » چه مضمونی دارد؟

* ترجمه ی « کليلة و دمنه » و « هزار و یک شب » به کدام زبان ها باقی مانده و به کدام زبان از میان رفته است؟

* چرا آثار ادبی به زبان پهلوی مکتوب نبوده است؟

* « درخت آسوریک » و « یادگار زبیران » به زبان ..... نوشته شده بودند.

* چه کتاب هایی را می شناسید که اندرزنامه هایی به نثر است؟

* عامل رواج تدریجی خط عربی در زبان فارسی چه بود؟

* نخستین دولت اسلامی در ایران و بعد از ساسانیان چه نام داشت؟

* در ابتدا منطقه ی رواج فارسی دری در کدام نقطه ی ایران بود؟

- * زبان دری همزمان با کدام سلسله در ایران پدید آمد؟
- * روی کار آمدن دولت مستقل صفاریان چه اثری در عمومیت یافتن زبان فارسی دری داشت؟
- * طلایی ترین دوره ی تمدن ایران اسلامی چه قرنی بوده است؟
- * مهم ترین دوره ی تمدن اسلامی ایران همزمان با کدام سلسله بوده است؟
- * در کدام حکومت، بخارا مرکز فرهنگی به شمار می آمد؟ - غزنویان - سامانیان - ساسانیان - طاهریان
- * درخشش فرهنگی ایران در زمان سامانیان، چگونه به تیرگی گرایید؟
- * حکومت غزنویان بعد از چه سلسله ای در ایران روی کار آمد؟
- * شعرای معروف دوره ی غزنویان را نام ببرید.
- * پایه ی حماسه های ملی فارسی در کدام قرن بنا شد؟
- * حکیم ابوالقاسم فردوسی در کدام قرن و همزمان با کدام حکومت می زیست؟
- * قرن چهارم و نیمه ی اول قرن پنجم، دوره ی ترقی همه ی زمینه های علمی در ایران بود. نام چند تن از بزرگان این دوره ی زمانی را بنویسید.
- * امرای سامانی چگونه باعث ترویج اندیشه ی ایرانی در چارچوب فرهنگ اسلامی شدند؟
- * چرا دانشمندان ایرانی آثار خود را در این دوره ی زمانی به عربی تألیف می کردند؟
- * عامل آمیختگی فارسی دری و عربی چه و چگونه بود؟
- * ..... و .....، از ویژگی های شعر فارسی در قرن ۴ و نیمه ی اول قرن ۵ است.
- * از خصیصه های شعر در قرن ۴ و ۵، آوردن ..... است.
- تشبیهات گوناگون - استعاره های دلپذیر - ترکیب های تازه و توصیفات - همه ی موارد
- * پدر شعر فارسی لقب کدام شاعر پارسی گوی است؟
- * شعر تعلیمی در کدام سلسله به پختگی رسد؟
- * نخستین سراینده ی قصاید حکمی و اندرزی در دوره ی اول شعر فارسی کیست؟
- * این تعریف، مربوط به نثر کدام دوره است؟ « ساده و روان است. به موضوعات حماسی و تاریخی و ملی توجه دارد. آوردن اصطلاحات علمی و اشعار در آن رایج نشده است. »
- * موضوع کتاب شاهنامه ی ابومنصوری چیست؟
- * درباره شاهنامه ی ابومنصوری که به نثر نوشته شده است کدام گزینه صحیح نیست؟
- در حدود سال ۴۴۶ نوشته شده - مقدمه و فصل آخر آن از میان رفته ولی باقی آن در دسترس است.
- به دست عده ای از دانشوران خراسان نوشته شده. - موضوع آن، تاریخ گذشته ی ایران است.
- * اصل تفسیر محمد بن جریر طبری به چه زبانی نوشته شده بود؟
- * کتاب تاریخ بلعمی در کدام حکومت و دوره نوشته شد؟
- * ابوعلی بلعمی به دستور چه کسی کتاب « تاریخ الرسل والملوک » را به فارسی ترجمه کرد؟
- * نویسنده ی کتاب « تاریخ الرسل والملوک » کیست؟
- * این شرح مربوط به کدام کتاب است؟ « به فرمان منصور بن نوح سامانی ترجمه آن به فارسی به رشته ی تحریر درآمد و با حذف مطالبی از اصل آن و افزودن اطلاعاتی دیگر به عنوان اثری مستقل درآمد. »
- * چند نمونه از کتب تاریخی عصر سامانی را نام ببرید.
- * شاعر برای تاثیر سخن خود از چه عواملی بهره می برد؟

- * آشکارترین ابزار موسیقایی شعر ..... است.
- * برای تشخیص موسیقی شعر دو راه وجود دارد؛ آن ها را بنویسید.
- * هر بیت از دو ..... تشکیل می شود و هر مصرع از تعدادی ..... و هر واژه از تعدادی .....
- * تفاوت واج با حرف در چیست؟
- * تعریف هجا چیست؟
- * هر هجا از تعدادی ..... تشکیل می شود.
- * در زبان فارسی ..... واج وجود دارد که به دو دسته تقسیم می شود: ..... و .....
- * «چو گل سی چهر دوست» را رمز گشایی کنید و برای هر واژه، فرمول مربوط به آن را بنویسید.
- * به تعداد هر هجا یک ..... وجود دارد. - صامت - مصوّت - واج - حرف
- * در زبان فارسی هیچ واژه ای با ..... آغاز نمی شود. - همزه - مصوّت - حرف - صامت
- * زمانی می تواند همه ی مصرع های یک شعر هم وزن باشد که ..... و ..... در آن یکسان باشد.
- * هجاها از نظر امتداد سه دسته اند: ..... ، ..... و .....
- * هجای چندم در شعر فارسی همیشه هجایی بلند محسوب می شود حتّی اگر کوتاه یا کشیده باشد؟
- از نظر تعداد هجا چه تفاوتی میان شعر نو و شعرهای دیگر است؟
- * واژه ی «دشتستان» را هجا بندی و سپس واج بندی کنید.
- * واژه هایی هم وزن با شکبیا، آفتاب، سالانه، دلسوز، جاودانگی، ایران، دین و صبا بنویسید.
- * «ی» در چه صورت صامت و در چه صورت مصوّت خواهد بود؟ در مثال نشان دهید.
- * سجع سه دسته است: ..... و ..... و .....
- * در کدام نوع سجع، دو واژه فقط هم وزن است؟
- * برای سجع مطرّف یک مثال بیاورید.
- * در عبارت «ظرافت بسیار کردن هنر ندیمان است و عیب حکیمان» کدام نوع سجع را می بینید؟
- * در کدام مورد، اصلاً سجع وجود ندارد؟
- صولت برد آرمیده بود و اوان دولت ورد رسیده
- هنر، چشمه ی زاینده است و دولت پاینده
- روی از این سخن در هم کشید و کار او را به زندان رساند
- جوانمرد که بخورد و بدهد، به از آن عابد که روزه بدارد و بنهد
- * در کدام عبارت سجع متوازی وجود ندارد؟
- بدان که سرمایه ی نجات رحمت است و بهترین درجات آخرت است
- هر که دشمن کوچک را حقیر می شمارد بدان می ماند که آتش اندک را مهمل می گذارد
- دفتر از گفته های پریشان بشویم و من بعد پریشان نگویم
- هر که با بزرگان ستیزد خون خود بریزد.
- * نوع سجع در همه ی گزینه ها یکسان است به جز .....
- مصلحت آن دیدم که در نشیمن عزلت نشینم و دامن از صحبت فراهم چینم.
- به اندک تغیر حال از مخدوم قدیم برگردد و حقوق نعمت سال ها در نوردد.
- اوقات محسوب به اجل مضروب رسید و ایام معدود به شب موعود کشید.
- هرگز از دور زمان ننالیده بودم و روی از گردش آسمان در هم نکشیده.